

КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ПРИРОДОГОСПОДАРЮВАННЯМ

Поступовий перехід від адміністративно – командної системи організації природогосподарювання до ринково орієнтованої обумовлює необхідність пошуку і вибору ефективних форм взаємодії суб'єктів господарювання у сфері раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів. Даний аспект актуалізується з точки зору реалізації принципів сталого розвитку регіональних лісових комплексів, екосистемного управління лісоресурсним потенціалом на міжгалузевій основі. При цьому багатоцільове використання і відтворення лісових ресурсів у регіональному розрізі вимагає формування інтегрованих підприємницьких структур, орієнтованих на узгодження і реалізацію лісо-еколого-економічних інтересів, зокрема, лісових і аграрних підприємств різних форм власності і господарювання у справі оптимізації загальної лісистості агроландшафтів, досягнення нормативної полезахисної лісистості, а також заліснення неугідь та непродуктивних сільськогосподарських земель.

Механізм створення інтегрованих підприємницьких структур у лісгосподарській сфері на міжгалузевій основі, на наш погляд, є взаємопов'язаним і послідовним комплексом заходів і завдань інституційного, галузевого та підприємницького характеру при формуванні суб'єкта господарювання, що функціонує на основі відповідної організаційно – виробничої структури і системи внутрішньоекономічних і фінансових відносин між його учасниками.

У даному дослідженні акцент зроблено на організаційно-економічних та лісоекологічних основах формування інтегрованих організаційних структур ринкового спрямування через об'єднання підприємств різних галузей (зокрема, лісового, аграрного та водного господарств) для забезпечення належного рівня регіонального багатоцільового відтворення та використання лісових ресурсів.

Кластерну політику в природоресурсній сфері на регіональному рівні слід розглядати як систему організаційно-економічних відносин між органами державної влади та суб'єктами господарювання з приводу підвищення їх конкурентоспроможності на основі формування і розвитку кластерних утворень екологічного спрямування. У цілому під природоресурсним кластером розуміється група географічних взаємопов'язаних та взаємодіючих господарських суб'єктів сфери використання та відтворення природних ресурсів, які характеризуються спільністю діяльності та взаємодоповнюють один одного.

Територіально-виробничий агролісомеліоративний комплекс (ТВАЛМК) як кластерне утворення – це географічна поліцентрична агломерація взаємозалежних та визначаючих принципи раціонального використання і відтворення лісових ресурсів суб'єктів лісо-, агро- і водогосподарювання різних форм власності та організаційно-правових форм господарювання: підприємницьких структур, науково-освітніх установ, державних органів управління, некомерційних організацій та інших організацій, які доповнюють один одного (зокрема через коопераційні зв'язки) у напрямку вирішення соціально-еколого-економічних проблем міжгалузевого лісгосподарювання на конкретній території та посилюють конкурентні переваги окремих суб'єктів, а також кластера в цілому.

Метою формування територіально-виробничого агролісомеліоративного комплексу є створення ефективних систем полезахисних смуг, захисних лісових насаджень (ЗЛН) та агролісів в агро- та лісоаграрних ландшафтах відповідно до встановлених для господарюючих суб'єктів землекористування диференційованих нормативних показників лісистості агроекосистем, а також організація конкурентоспроможного інтегрованого багатоцільового лісокористування та відтворення лісових ресурсів на основі кластерних взаємодій зацікавлених сторін у формуванні екологічно стійкого лісоресурсного простору.

Аналіз існуючих уявлень дефініцій поняття «кластер», а також теоретичних і практичних особливостей функціонування кластерних утворень у різних сферах господарювання дозволив з урахуванням галузевої специфіки лісгосподарювання на міжгалузевій основі сформулювати принципи кластерних взаємодій учасників ТВАЛМК.

Оцінка функціонування ТВАЛМК кластерного типу може бути здійснена на визначенні ефектів від діяльності інтегрованої структури в напрямках, які характеризують його результативність в економічній, екологічній та соціальній сферах. Запропонована нами структурно-функціональна схема територіально-виробничого агролісомеліоративного комплексу (ТВАЛМК) кластерного типу. Організаційна структура управління ТВАЛМК включає формування координаційного центру, до складу якого входять кластерна рада та виконавча дирекція (на чолі з директором). Кластерна рада ТВАЛМК може формуватися із представників структуроутворюючих підприємств різних форм власності сфери агро-, лісо- та водогосподарювання, науково-дослідних інститутів, освітніх установ (наприклад, вищих навчальних закладів), деяких підприємств та організацій інфраструктурного забезпечення функціонування ТВАЛМК (маркетингових, лізингових, страхових компаній та ін.).